СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 193. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 19-го серпня 1936. — VOL. XLIV. No. 193. Jersey City, N. J., Wednesday, August 19, 1936 THREE CENTS

ПОТРЕБА ДОПОМОГИ ФАРМЕРАМ ЗРОСТАЄ

ВАШИНГТОН. — За обчисленнями федерального уряду понад два міліони ооіб, що живуть на фармах і по селах, будуть цього року потребувати публичної допомоги внаслідок знищення їх засівів виливами, посухою й іншими елементарними нещастями.

Федеральний уряд зазначує при тому, що фонди, ухвалені останньою сесією конґресу, не вистарчають на покриття всіх потреб допомоги.

Уряд каже, що без публичної допомоги коло 120,000 фармерських родин будуть цієї зими терпіти крайню нужду.

ЄДНАЮТЬ УСІХ І ВСЯ.

ВАШИНГТОН. — Краєвий комітет Републиканської Партії кооптував двох редакторів фармерських ґазет, щоб вони помогли зєднати для Ландона фармерів.

У Ню Йорку відбулися збори провідниць жінок з Републиканської Партії, радили про методи кампанії для Ландона.

Бувший командант стейтової станиці „Американського Леґіону" в Ню Йорку став обіздити край з промовами за кандидатуру Ландона. Він змальовує президента Рузвелта як „людину, що не має серця для ветеранів".

СТРАЙК У ГЕРСТОВІЙ ҐАЗЕТІ ТРЕВАЄ ДАЛІ.

СІЕТЛ (Вашингтон). — Страйк у Герстовій ґазеті „Сіетл Пост-Інтеліджeнсер" треває далі. Вона вже не появилася 5 днів. Тепер видавці ґазети видали заяву, в котрій кажуть, що ґазета не вийшла через те, що за страйкуючими редакційними робітниками стали робітники з юнії візників.

Страйкуючі редакційні робітники видали теж публичну заяву, котру вони помістили в ґазеті „Таймс". Заява має заголовок: „Що за брехні!" У заяві говориться: „Видавці „Пост-Інтеліджeнсера" хочуть вмовити у вас, що члени ґазетньої юнії та їх симпатики це робітничі рекетіри й найчорніші шубравці. Ґазетна юнія хоче, щоб народ міста знав, що Вилієм Рендолф Герст ненавидить робітника, і тому він хоче здушити молоду й енерґійну юнію його робітників у редакційнім відділі його ґазети „Пост-Інтеліджeнсер".

ЗУДАРЕННЯ ОМНІБУСА З ТЯГАРОВИМ ВОЗОМ.

ІСТОН (Па.). — Омнібус підприємства „Ґрейгавнд", що віз 13 осіб, зударився з моторовим тягаровим возом. 11 осіб були ранені, з них 2 тяжко.

Оба вози перевернулися й займилися. Люди з тяжкою бідою отворили вікна омнібуса й утекли з нього.

І АМЕРИКА ГОТОВИТЬСЯ.

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — Президентові Рузвелтові демонстовано коло його літньої палати наймодернішу протиповітряну гармату, що може вистрілити 25 набоїв на мінуту.

Департамент війни потвердив пляни нового мосту на ріці Гудсон, що має бути вибудуваний коло міста Терітавн, Ню Йорк.

Аґенти бюра інвестиґації при департаменті судівництва робили у Вашингтоні проби з новим револьвером, величезної сили. Кажуть, що револьвер має два рази більшу силу, як найкращі поліційні револьвери, та може одним стрілом розбити автомобілеву машину.

БУДУТЬ СУДИТИ МУРА ЗА ВБИВСТВО ПАННИ КЛІВЕНДЖЕР.

АШВИЛ (Норт Каролайна).—Велика лава присяжних суддів місцевого карного суду постановила поставити на суд за вбивство першого ступня й грабіж 22-літнього мурина Мартина Мура, котрий, як каже поліція, признався до вбивства 18-літньої панни Гелени Клівенджер.

Мур заявив, що він не винуватий.

ОБХОДЯТЬ РІЧНИЦЮ БІБЛІОТЕКИ.

НЮ ЙОРК. — У Парку Брайента на 42-гій вулиці святковано врочисто першу річницю відкриття відділу публичної бібліотеки під відкритим небом.

Проба показалася дуже вдатна. За перший рік існування з бібліотеки користали великі маси людей. За два перші місяці позичено близько 40,000 томів, а за цілий рік з бібліотеки пропали всього 34 томи.

Бібліотеку заведено за порозумінням між зарядом Публичної Бібліотеки на 42-гій вулиці та департаментом парків міста Ню Йорку. Читачі сидять на лавках парку.

ЦІКАВЕ ВЕСІЛЛЯ.

У римо-католицькій церкві в містечку Гелмета, Ню Джерзі, священик давав у той самий день шлюб двом сестрам, Джулії й Сесилії Скот. 22-літня Джулія виходила замуж за 60-літньоо фармера Вилієма Тилтона, а 18-літня Сесилія за його сина, 22-літнього Ернеста Тилтона.

БЛАГОДАТИ СОВЄТСЬКИХ СТОЛОВОК.

„Ізвєстія", приносять відомість про масове затроєння в фабричних „столовках". Переведена ревізія у цих харчівнях виказала у них страшний стан санітарний. Всюди знайдено повно бруду і несвіжих харчевих продуктів. Посуду залишають там немиту. Був випадок, що в комірці знайшли кільканацять кільоґрамів риби, яку понадгризали щурі.

ВСЮДИ КРАДУТЬ.

До ужгородського почтового уряду вже довший час приходили скарги, що хтось отвирає американські листи і забирає з них доляри. Управа почти завела слідство, наслідком якого арештували Йосифа Чапека, 60-літнього почтового службовця. Чапек служив при ужгородській почті вже 17 літ.

ЗБУНТОВАНІ ВЯЗНІ.

Торунь мав недавно небуденну сензацію. Збунтувалися кримінальні вязні, яких крик чули на вулиці. Вязні вибивали вікна й викидали крізь вікна ріжні предмети, як їдунки, щітки і залізні прути з ліжок. Щойно поліція з допомогою пожежної сторожі привернула порядок.

ВИКРИЛИ ФАБРИКУ ОПІЮ.

В Букарешті, в самім центрі міста, викрили тайну фабрику опію. Арештовано кількадесять осіб. В цю аферу є вмотаних кілька осіб зі столичної еліти. Власника теж арештували, а льокаль опечатали.

ЗА МЕЖУ.

В Голоскові, пов. Товмач, на тлі спору за межу Василь Даницук убив мотикою свого сусіда Яковяка. Даницука арештували.

В ОБОРОНІ ДЕРЕВИНИ.

Одною з особливостей Парижа є правдивий кедр з Лібану, що перетревав 150 років. Його посадила голосна маркіза де Помпадур у 1788 р. Кілька разів хотіли кедр зрубати, але все в обороні дерева виступало населення і кедр залишався. Тепер старий кедр мав упасти жертвою світової вистави, що відбудетсья в Парижі в найближчім році. Місце, де росте дерево, належить до терену вистави і там мав станути павільон. Тимчасом населення вислало до управи міста делеґацію, яка знову випросила життя для деревини. Через те мусіли в дечому змінити плян забудування виставових теренів. Мимоволі насувається аналоґія до господарки управи міста Львова, яка нищить без потреби дерева при вулицях та заводить пустарі.

НЕГУС ПОВИНЕН БУВ ВІРИТИ ПРОРОЦТВАМ САБИ.

Італійські ґазети друкують пророцтво королеви Саби, любки царя Соломона, яке переказали італійцям коптійські священики в Аксумі. Згідно з тією леґендою королева Саба, яка мала сина від Соломона, заповіла, що Етіопія доти буде вільною, доки в ній буде панувати нащадок Соломона. Як видно, пророцтво здійснилося, бо 4,000 років у ній панувала та сама династія і ніхто не міг її усунути. Лише в 1920 р. рас Тафарі скинув законного неґуса Ясу, останнього з роду Соломона, і сам став неґусом. Таким чином пророцтво зперед 4,000 років здійснилось і неґус не з Соломонового роду не міг оборонити краю.

ПАМЯТНИК ПЕРШИМ КНИГОПЕЧАТНИКАМ.

В Угерцях Заплатинських коло Самбора відбулося дня 5. липня ц. р. відкриття та посвячення памятника першим книгопечатникам на Бойківщині — василіянам Людковичеві й Сильвестрові. Памятник здвигнено в місці, де перед 300 роками була їх друкарня.

ДИТИНА З СЕРЦЕМ НАВЕРХА НЕ ПРОЖИЛА ДОВГО.

Д-р Е. В. Зварич з Вилінґдон, Алта., був на дорозі до здобуття слави, що міг суперничити з д-ром Дейфо з Келендер, Онт., але щастя не послужило йому довго. Він був лікарем при ще більше незвичайнім породі ніж Діонові пятернята, бо при його допомозі вродилася дитина з серцем наверха. Вродила дитину жінка Фреда Садонека з Васель, Алта., в шпиталі у Вілінґдоні 11. липня. Дитина, хлопець, була настільки нормальна, що мала 8 фунтів ваги, але її серце було не в грудях, а наверха грудей. Серце було нормальне.

Дитину по уродженню оглянув ще д-р В. Горецький, а потім рішили перевезти її до Едмонтону до університетського шпиталю, бо не знати було, що властиво з нею робити. Лікарі застановлялися над тим, чи не можнаб якось зробити операції, щоб прикрити серце, та 14. липня вечір дитина вмерла. Серце нараз перестало битись і життя дитини скінчилося.

ДОРОГА ОПІКА.

Варшавська прокуратура поставила в стан обвинувачення З. Щуцьку та її сестріницю Сінницьку за присвоєння чужого майна. Вони доглядали свою хору знайому так ревно, що по смерти хорої Вітальської родина ствердила брак більшої готівки і біжутерії. Частину біжутерії знайшли при ревізії в обвинувачених.

ОБТЯВ ЯЗИК ВЛАСНИМИ ЗУБАМИ.

Такий випадок трапився мулярeві Ігнатові Ляхові з Золотої, пов. Береско. Він їхав ровером та так нещасливо впав, що власними зубами втяв собі язик. Нещасливого відвезли до лічниці.

ЗА КРИВДУ СЕСТРИ.

15-літній хлопець у Пабяніцах застрілив свого шваґра Івана Міста. На слідстві виявилось, що вбитий обходився брутально зі своєю жінкою і нераз бив її до крови. Але були також докази, що жінка покійного намовляла свого брата до пімсти і купила йому револьвер. Зате засудили її на десять років вязниці, малолітнього вбивника віддали до дому поправи.

4,000 ЛІТ ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ В КРАЮ ЕСКІМОСІВ.

На острові св. Лаврентія на морі Берінґа знайдено шість верств людських мешкань, а в кожній останки кістяків і знарядів, які в тім часі вживано. Відкриття зробив учений Отто Віліям Гейст з університету Аляски при допомозі президента тоїж інституції, д-ра Ч. Бонела. Гейст є занадто осторожним ученим, щоб говорити, скільки тисяч літ покривають знахідки у згаданих верствах, але ті, що з ним робили, кажуть, що знахідки свідчать, що ескімоси жили на острові св. Лаврентія 4,000 до 5,000 літ тому, тобто передтим, поки фараони побудували піраміди в Єгипті.

ЗА ОСОБИСТІ ПОРАХУНКИ.

В Малехові, пов. Жидачів, кілька осібняків з цієж місцевости побили смертельно Михайла Курася. Причиною нападу були особисті порахунки. В безнадійнім стані відвезли Курася до лічниці.

ХТО НАЙЧИСТІШИЙ?

Англійське статистичне бюро подає дані про скількість уживаного мила в ріжних краях. Найбільше мила тоалетового вживає Данія, бо аж 682 грами на особу. Франція, де продукують найкращі перфуми, вживає тільки 368 грамів на особу. Простого мила вживає найбільше Голяндія, бо 14 кільоґрамів на особу річно. По Голяндії йдуть Данія, Бельґія, Франція, Анґлія, Німеччина, Австрія, Італія і Мадярщина. Відомостей, скільки мила вживають Совєти, нема. Знаємо, що мило належить там до раритетів. Про це зрештою пишуть і совєтські часописи, які нарікають постійно на брак мила. Цим пояснюється своєрідний запах, який вдаряє ніс кожного европейця, коли опиниться в юрбі совєтських громадян.

ВИГАДЛИВІ ВАРШАВЯНКИ.

Влада викрила великі грошеві зловживання в почтовім уряді Варшава II. Почтові урядовці фальшували грошеві перекази з Франції. Про розміри зловживань говорить факт, що один із чотирьох арештованих почтовців мав на своїм конті в банку 30,000 зл.

ЖЕРТВИ КУПЕЛІ.

У Віслі під Насиловом, пов. коленецький, купалися четверо дітей. Одна з них, 7-літня Ірина Валесек почала топитися. На поміч потопаючій поспішив її старший брат разом з двома товаришами. Та по кількох хвилинах усі четверо щезли під водою.

ЛИПИНСЬКИЙ І СКОРОПАДЩИНА

ЛЬВІВ. — У Львові завязався комітет влаштування академії в честь В. Липинського. У звязку з тим деякі люди закинули комітетові, що не запросив усі групи до участи в цій академії. На це комітет видав пояснення, в якому говорить так: „Комітет улаштування академії подає отсим до відома, що висилав запрошення на академію до всіх чільніших українських громадян, прихильників ідей В. Липинського, без різниці переконань, за виняткoм тих дуже нечисленних одиниць, або часописів, що посередньо чи законспіровано піддержують бувшого гетьмана Скоропадського, тому, що з його еміґрантського оточення вийшли неґідні та обезчещуючі наклепи на В. Липинського, наклепи, які намагались понизити імя великого українського громадянина. — За комітет влаштування академії: м-р Петро Ісаїв, д-р Всеволод Метельський".

ФИЛІ СТРАЙКІВ У ПОЛЬЩІ.

ЛЬВІВ. — По цілій Польщі, як теж по територіях окупованих нею, вибухають страйки. В Перемишлі вибух окупаційний страйк (себто такий, у якім робітники не опускають фабрик, а займають їх далі, одначе не працюють) в одній з більших робітень жіночих суконь. У Тарнові вибух страйк конфекційних робітників. Страйк обняв 200 осіб. Причина страйку: неточна виплата заробітків і брак збірної умови. Хліборобський страйк на фільварку в Студниці, калуського повіту, після інтервенції повітового старости зліквідований. У Бендзіні, в фабриці дроту, страйкує 430 робітників, які домагаються підвишки платні і збірної умови. В томуж місті страйкує теж 700 сезонових робітників, занятих при роботах. Окупаційні страйки в Рабіновичах і Стшемешицах тревають далі. В Олькуші, в фабриці паперу „Ключе", страйкує 150 робітників, що домагаються підвишки платні.

ЩОЙНО ТЕПЕР НАЗИВАЮТЬ ЇХ ПРАВДИВИМ ІМЕНЕМ.

МОСКВА. — Цеї середи розпочався суд над бувшим великими большевицькими лідерами, Зінов'євом і Каменевом, які колись відограли першу ролю в закріпленню большевизму в Росії та в інших підбитих територіях. Як твердить совєтська преса, судять їх не як політичних вязнів, тільки як бандитів, що причинилися колись морально до вбиття Кірова, а тепер плянували атентат на Сталіна. Суд є тихий і допускають на нього дуже мале число людей.

ПОЛЯКИ МІЖ СОБОЮ.

ВАРШАВА. — В селі Вершхославіце, тарновського повіту, звідки походить бувший премієр Польщі Вітос, у часі народнього обходу кілька прихильників Вітоса напали на поліцая й побили його тяжко. Тяжко ранений поліцай ледви дотягнувся до постерунку, щоб там скритися. Одначе товпа пішла за ним і, окруживши постерунок, почала виважувати двері. Рівночасно хтось підпалив дім. Замкнені пять поліцаїв почали відстрілюватися, вбиваючи одного напасника, а другого раннячи.

БЕЗПОЩАДНІ БОЇ В ЕСПАНІЇ.

ГЕНДЕЙ (Франція). — Офензива революційних військ поступає далі. Вони атакували з моря і суші міста Ірун і Сан Себастіян. У їх руки попало місто Андоян. Як тільки революціонери почали бомбардувати Сан Сабастіян, урядові війська почали масово розстрілювати прихильників революції, що були в їх руках під арештом. В той спосіб вони розстріляли в Іруні 1,200 полонених, а в Сан Себастіяні 600. Урядові війська знаходяться у відступі на Мадрид.

ЛІСБОНА (Портуґалія). — Революційні війська виграли важну битву, що вивязалася недалеко міст Меріда і Бадахос. У тій битві брало участь 20,000 вояків. Битва була дуже жорстока; полонених убивали на місці.

МАДРИД. — За обчисленнями чужих обсерваторів, в еспанській революції беруть участь три чверти міліона узброєних вояків. З цього числа 235,000 стоять по стороні революціонерів, а пів міліона по стороні уряду. Одначе по боці революції стоїть майже ціла реґулярна армія, а по боці уряду наскоро сформована цивільна міліція.

СЕРБЕР (Франція). — Влада в Барцельоні опинилася фактично в руках розшалілих червоних банд. Один утікач, професор університету, що перебував у тому місті 15 літ, подає таке: „Барцельона й околичні менші міста обернулися в нетри пімсти й особистої ненависти, серед якої життя ні на мінуту не є безпечне. Тисячі злочинців, увільнених з тюрем, бушують по вулицях. Деякі з них є назначені „провідниками" в ріжних комуністичних ґуртках. Ті орди, що мають тепер владу над Катальонією, нагадують щурів, що повилазили з каналів. Я боюся, що буде важко загнати їх назад у канали". Далі професор розказував про те, як ці червоні банди видирають собі взаїмно політичних вязнів, щоб мати приємність їх розстрілювати.

"SVOBODA" (LIBERTY).
[redacted] FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПАРТІЯ ЛЕМКЕ

У Клівленді, де цього року вже відбулися конвенції партій Републиканськоі й Соціялістичної, відбулася минулого тижня конвенція так званого „Краєвого Союзу для Суспільної Справедливости". На конвенції зявилися крім цих іще прихильники д-ра Тавнсенда, автора пляну пенсії на старі літа, та луізіянського проповідника Смита, що вважає себе наслідником на престолі луізіянського диктатора Гуї Лонґа. Ці три ґрупи думають цього року виступати як одна партія. Їх обєднання є без сумніву фактом немалої ваги в американській політиці. Воно лишить певно якийсь слід в історії Америки.

Як великий був вплив на американську політику, нині сказати тяжко. Такі річи залежать від багатьох причин, деколи зовсім припадкових, яких ніхто наперед угадати не може. Провідники цього руху кажуть, що він відродить американське політичне життя, а ґазети, як наприклад „Ню Йорк Таймс", кажуть, що цілий рух буде мати такий вплив, як мали колись так звані „популісти", котрі в 90-тих роках минулого століття були сильно розбурхали уми населення Америки, але нині невідомі навіть з імени. Дуже можливо, що правда буде, як звичайно, десь по середині.

Доказуючи, чому нова партія, що обєдналася довкола кандидатури Лемке, не може здобути собі ніякого постійного значіння в американській політиці, „Таймс" каже, що ця третя партія спирається або на повне неуцтво або на свідомі перекручування. Та „Таймс" певно не міг би доказати своєї думки, бо бували в світі нераз дуже могутні рухи, оперті на неуцтві й брехні, якщо неуцтво й брехня промовляли до почувань людей. Дуже можливо, що цілий рух о. Коклина пропаде, як уже пропали неодні подібні рухи, ведені такими лідерами, що їх прихильники вважали натхненими пророками, але його аґітація певно лишить якісь сліди в американській душі.

Між ці проповіди, що лишать певний слід, можна зачислити наприклад само імя орґанізації. Дуже можливо, що „Союз для Суспільної Справедливости" не багато причиняється до заведення справжньої суспільної справедливости в Америці, але вже цей один факт, що він так називається, голосить потребу суспільної справедливости. Виступи о. Коклина і його „союзу" проти комунізму не є нічим новим; але коли священик і його прихильники осуджують „модерний капіталізм", як це говориться в резолюціях клівлендської конвенції, то це ослабить безкритичне захоплення капіталізмом. Як священик заявляється за право робітників до юнії, це ніщо нове; але як священик осуджує компанійні юнії як оруддя капіталістів, то це має позитивну вартість. І так зількома іншими засадами нового руху. Не багато їх, не злучені вони в одну систему, в одну суспільну фільософію, але дискутування навіть відорваних суспільних справ певно причиниться до політичного освідомлення американців. Партія може пропаде з овиду, але це освідомлення лишиться як багатство при будуванню нової, справді доброї третьої партії.

„ГАЛИЦЬКА ЗРАДА"

(Що Петлюра писав про Галицько-Українську Армію).

Сакладом „Комітету для вшанування Х. річниці смерти Симона Петлюри" появилась у Варшаві брошура проф. Ол. Лотоцького п. з. „Симон Петлюра". В тій брошурі автор на основі виписок з недрукованих листів і друкованих статтей Петлюри знайомить читача з його поглядами на ріжні українські національно-державні справи. Серед тих справ окремий розділ (VI) присвячений зясуванню погляду Петлюри на галицькі справи, зокрема на УГА. В тім розділі мін. ін. читаємо:

„Справа розєднання національних інтересів українських глибоко займала увагу Симона Петлюри. В листі до мене 11. лютого 1924 р. він докладно спиняється на цій справі. З приводу деяких фактів, що свідчили про тертя у териториальних відносинах на еміґрації, він пише, що ці факти „в моїх очах є виявом того проклятого політичного дуалізму, що існує між нашими галичанами, і що вже багато дався в знаки націй загальнонаціональній справі. Це він був головною причиною наших неуспіхів в боротьбі за державність. В тих умовинах, що утворилися на фронті 1919 р., після зрадницького удару в спину з боку галичан, кажу з повною свідомістю про це, не залишилось ніякого виходу, щоб продовжити нашу орґанізовану боротьбу з большевиками, як тільки схоронити фронт і попробувати співділання з поляками".

В тім самім розділі читаємо далі:

„На тлі такої оцінки настроїв місцевого роздвоєння серед української нації Симон Петлюра недвозначно характеризує поступування галицького командування по переході армії на сторону Денікіна тим терміном, що й досі неусвідомлений належно деякими галицькими колами". В листі до буковинського посла М. Василька з 27. листопаду він пише: „Я повинен зазначити перш усього, що наше військо загубило свою боєздатність тимчасову не лише через брак муніції та одежі разом з величезною пошестю тифу, а головно через зраду галицького командування, прикриту, а може й зарані випрацьовану Урдяом Західньої Области У. Н. Р. Повинен поінформувати Вас, що ця зрада запала тоді, коли, згідно з оперативним пляном мого штабу, наше військо мало всі шанси оточити добровольчу армію і знищити її. В той час, коли армія наддніпрянська виконувала зазначений плян, армія галицька то тупцювала на місці, то йшла назад, через що перша армія задалеко витягнула своє крило й опинилась під загрозою перерви свого стику з галицькою армією. Зрештою ця перерва сталася, при чому і сама галицька армія активно перейшла на бік добрармії.*) Наддніпрянська армія опинилася в тяжкому становищі, і мені та мому штабові великих зусиль коштувало, щоб урятувати живу силу її, зробити тяжкий флянговий марш простором більш 300 верств від Балти-Ольгополя, через Дунаївці, Ново-Ушицю-Проскурів, Староконстантинів, Любар, серед двох ворожих сил по тяжкому ґрунті, в надзвичайно несприятливих умовинах осінньої погоди. Врятовано артилєрію й обози. Але я не міг, не зважаючи на все довіря, яке я мав серед війська, врятувати його від тої душевної хвороби, яку завдала йому зрада галицька".

Таке писав Петлюра про Українську Галицьку Армію, про галицький уряд і про галичан взагалі, скидаючи на них головну вину за свої невдачі на полях боїв і в політиці. Написав, як сам зазначує виразно, в повній свідомости того, що пише.

Щож сказати про таке збезчещення Петлюрою Української Галицької Армії, галицького уряду і галичан узагалі? Думаємо, що вистарчить пригадати коротко деякі факти з тих часів, щоб оцінити, як належить, історичну „вартість" того, що написав Петлюра.

Якіж ті факти?

Отже передовсім не відповідає історичній дійсности перше твердження Петлюри, що він щойно „після зрадницького удару в спину з боку галичан" мусів попробувати співділання з поляками. Бо те співділання він приготовляв уже далеко скорше, ніж УГА заключила договір з Денікіном. Свідчить про це наглядно декларація, яку вже дня 19. серпня 1919 р. зложила польському урядові у Варшаві надзвичайна місія — з підписами Пилипа Пилипчука, Клима Павлюка і Володимира Тулюпи. А тоді УГА і галицький уряд щойно перейшли були за Збруч. Це історичні факти, яких нині ніхто не в силі заперечити. Бо їх ствердила вже історія.

З отсього першого історичного факту льоґічно і консеквентно випливає другий історичний факт: відношення уряду УНР і Петлюри до УГА і галицького уряду. Яке було те відношення? Було таке, щоб осягнути змогу виключно самим вести переговори з Польщею і виключно самим розпоряджати Галичиною. В тій цілі треба було за всяку ціну скасувати галицький уряд та начальну команду УГА, а саму Галицьку Армію всеціло підчинити урядові УНР, зглядно Петлюрі. Це зовсім ясне.

Як уряд УНР, зглядно Петлюра, йшов до тої наміченої ними цілі, це також історичний факт, нині вже загально відомий і стверджений. Вони прямо **не заспокоювали найпримітивніших потреб УГА,** щоб таким чином примусити її всеціло підчинитися їм. Про це ось що читаємо в споминах очевидця:

„По довгих переговорах стануло на тім, що гроші одержать обі армії по половині (хоч Галицька Армія була куди більша) і що кожна на місці старатиметься засобити себе в харчі і матеріяли. Тимчасом приречених грошей Галицька Армія не одержувала. Я був свідком того, як раз-у-раз приходили до Диктатури галицькі старшини цілими ґрупами й домагалися грошей, кажучи, що навіть „льону" (заплати) жовнірам нема чим виплатити, ні ґажі старшинам, а про придбання матеріялів і одягів навіть бесіди не може бути! Д-р Петрушевич за кожним разом удавався до Петлюри, а отаман Селезінка до Мартоса (тоді президента міністрів і мін. фінансів УНР). Надармо! Вкінці Мартос зажадав, щоби предложити йому виказ стану Галицької Армії — за сотнями. Предложено на 65 сторонах битого письма. Відповідь Мартоса звучала:

„Неправда! Вас стільки нема!"

Галицькі старшини були тим крайно обурені. „Ми не прийшли тут обманювати вас! Пришліть контролю і переконайтеся наперед, чи нас стільки нема!"

Розуміється, ніхто не перечислював, тільки дальше сипались образливі закиди, що представляється більший стан. А грошей не давали...

Наддніпрянський премієр і міністер фінансів, Мартос, не все закидав Галицькій Армії обман. Часом говорив, що нема грошей.

Як відомо, денікінці розграбили в листопаді 1919 р. великий скарб Петлюри, в якім було багато золота й цінних паперів анґлійських, французьких, американських і інших. Десята частина того скарбу булаб вистарчила на засоблення Галицької Армії. Частина грошей, які пожерли заграничні місії, більша часть котрих тільки скандали виправляла по заграничних каварнях, — вистарчила би була теж на засоблення Галицької Армії. Це все факти, які повинен освітити також той, хто за них відповідальний (себто Петлюра, котрий того не зробив!). А які грубі міліони виплатив п. Мартос партіям! Тимчасом для Галицької Армії, на якій стояла українська держава, не було грошей! Ба, вкінці на домагання, щоб додержано умову в справі засоблення Галицької Армії грішми, відповів п. Мартос письмом з 3-го жовтня 1919 ч. 2749, що Григорієв не діставав від них грошей, а здобув Одесу! Це порівнання Галицької Армії з бандами Григорієва (котрий опісля перейшов до от. Махна, який пізніше його вбив) бачив я в актах Диктатури (де воно вплинуло 6. жовтня 1919 й занотоване під ч. 2404) тай записав у свій денник як куріоз.

А які були наслідки того всього?

Наслідки були страшні!

Українська Галицька Армія була фізично й мілітарно зовсім зруйнована. Щоб рятуватися перед повною загибіллю, УГА мала до вибору два виходи:

1) Або заключити з Денікіном перемиря на певних умовах,

2) Або попасти в цілости в полон (російський або польський) без ніяких умов. Як відомо, УГА вибрала перший вихід і заключила з Денікіном договір, котрий зберігав її існування і забезпечував відродження, не нарушуючи в нічім її українського характеру. Щоби вповні вияснити той крок УГА, галицький уряд поставив тодішнього начального вожда УНГ, ґен. М. Тарнавського, й авторів договору з Денікіном формально перед воєнний суд, який перевів у тій справі подрібне слідство і розправу. Воєнний суд, як відомо, вповні виправдав усіх обвинувачених, бо ствердив, що вони мусіли так поступити.

Тут слід ствердити ще один історичний факт. Також Петлюра хотів вести переговори і заключити договір з Денікіном, але Денікін не хотів взагалі переговорювати з Петлюрою.

Так представляється „галицька зрада" на тлі історичних фактів.

Подав **Ів. С.**

*) То є армії Денікіна.

О. С.

НАЦІОНАЛЬНА БОРОТЬБА В СССР

Властиво не про національну боротьбу хочу я тут говорити, а про національне витереблення (AUSROTTEN), яке практикується в. державі Советів.

В Гельсінґфорсі існує „Інґерманляндський комітет", який боронить інтересів фінської людности в околицях бувшого Петербурга. Недавно цей комітет опублікував новий трівожний звіт про положення інґрійців. Вже в останніх роках до 30,000 інґрійців примусово виселили Совети на Сибір, в Туркестан і на Кольський півостров над Білим морем. Показується, що цеї осени має намір советський уряд виселити геть також саме число. Відомости надходять, що цілий район довкола Неви аж до фінляндської границі має бути „очищений". Вже не більше 140,000 душ лишилося інґрійців, і з ними ось рішив СССР остаточно скінчити. А їх землю — обернути в вільну від всякого населення GLACIS петербурської твердині.

Межи 27 квітня і 3 травня „очищено" Лєстальську округу, в Токсовській окрузі — виселено геть людність 12-тьох сіл. Від травня мусіли піти в світ за очі обидва найбільші села — Кірясальо і Коркеяма, разом 150 родин. У червні наступила мала перерва, а потім знов виселено 8,000 людей. До осени „робота" має бути скінчена. Лишаться лише робітники, заняті при роботах, і вузька, замешкала **москалями** смуга на південний захід від Петербурга довкола Петергофа і Ореміенбавма.

Певно, ці висилки стоять у разячій суперечности з постановами про охорону меншостей в фінско-московськім мирі в Дорпаті. Але це не поможе. Розбудова твердині почалася. З Кронштадта має бути зроблена російська Мальта, а на протилежнім інґерманляндськім побережжі — мають бути зроблені великі підземні укріпленя, на острові Котліні повстане база для підводних човнів. А ще в 1932 р. побудовано пять великих воєнних доріг з Петербурга до фінської границі. Дальше, на північ, в Карелії теж проведені шляхи до фінської границі, побудовані бази для літаків і т. і. І в жертву цим будовам, цій будові могутньої підстави для советського імперіялізму на захід — приноситься ціле фінське населення Інґрії і Карелії.

Це факти. А наводжу їх на те, щоб 1000-ний раз пригадати тим нашим наївним землякам, які вірять в компромісове розвязання національних спорів — що ці спори розвязуються іншими методами.

Російська гістерія узброєння до зубів на життя і смерть прагне боронити посідання тих — зрабованих царатом народів, які ще стогнуть під ярмом СССР. За всяку ціну — **навіть за ціну витереблення цілих народів.**

Коли ці народи — а серед них і Україна — хочуть бути вільні, то мусять теж приготовитися на боротьбу на життя і на смерть. А для цього — **приготовити свою психіку на цю боротьбу.**

Коли хочуть бути вільними, або — коли взагалі хочуть жити.

Бо Росія не уступиться ні перед чим, перед жадною, хоч би нелюдською методою борні...

КОМСОМОЛ

(3)

В Советах нараховується тепер коло 9 міліонів фізкультурників, з чого 6 міліонів юваків, 2 міліони жінок 1 міліон шкільної дітвори. І сюди належить ввесь комсомол, а дальше примусово всі середні і вищі школи та спортовці військових частин. Захоплення спортом є наказане. Лише дуже незначна частина сільської молоді займається спортом. Їй для того бракує приладдя, яких нізвідки дістати так же само, як не можна займатися спортом поза рамами фізкультурництва. Піонірська робота обмежується в більшости до комуністичного виховання дітвори, а по містах до зацікавлення дітей технікою. Вона не грає безпосередньої ролі в військово-вишкільній роботі.

Підсумовуючи вище наведені цифрові дані щодо успіхів комсомолу в ділянці військово-вишкільної роботи, одержимо цифру 11,266,625. Виходилоб отже, що стільки то людей вишколив комсомол та осавіохем у військовому ділі. В суті річи ця цифра не відповідає дійсности, коли взяти на увагу, що в кождому з наведених фахів мусить бути вишколений кождий комсомолець. Самих комсомольців коло 4 міліони, то значить, що тією роботою не обхоплені ще навіть всі комсомольці, а не то масово ціле населення. А тимсамим та цифра тратить свій застрашаючий або імпонуючий характер. Резерви, вишколені в армії, входять вже в неї і булоб фальшиво побільшувати 11 міліонів військові резерви.

Комсомол на Україні.

На окрему увагу заслугує комсомол на советській Україні, як другій по величині складовій частині советського Союзу з населенням 31,901,400, себто 19.2% населення всього Союзу, по даних за березень 1935 року.

Москва прикладає велику увагу до комсомольської роботи по всіх не-московських країнах Союзу, а зокрема на Україні. Робиться це тому, що на Україні протимосковські тенденції куди сильніші, як в інших частинах Союзу, та що комсомол на Україні пересякнутий всіма іншими лише не промосковськими комуністичними ідеями, що в свою чергу загрожує московській позиції на Україні і вкінці може довести до відірвання України від Союзу. В 1935 році стан в комсомолі України був такий загрозливий, що центральний комітет комсомолу в Москві рішивсь був розігнати ввесь центральний комітет комсомолу України та всі обласні, окружні та районні комітети та перевести загальну чистку українського комсомолу. При тому тисячі комсомольців України опинилися на засланні десь на Сибірі чи на Півночі, а багатьох з них перенесено туди на працю поза рамками чистки. А все лише за те, що комсомольці України були в душі прихильниками не московського комунізму, а українського націоналізму.

Перед зїздом у Москві відбувся зїзд комсомолу України, на якому взяли участь 568 делеґатів. Скільки членів має комсомол України, таки не відомо, бо чистка ще не закінчена і повна реорґанізація ще не переведена. За старими даними комсомол України нараховує коло 900 тисяч членів, більшість по містах, а менше по селах. На українське село Москва звертає більшу увагу, як на всі інші села в Союзі і дбає за виховання української селянської молоді в комуністичнім дусі. На Україні нараховується 27,384 колгоспи. Комсомольські орґанізації є в 20,394 колгоспах, отже в значній більшости, коли тимчасом пересічно в Союзі навіть половина колгоспів не має в себе комсомольських орґанізацій, як це видно з повищих даних. Комсомольців колгоспників на Україні нароховується 268,757, решта живе по містах і заводах.

За що Москва переслідує молодь на Україні.

Розгром і чистку комсомолу переведено на Україні силами Москви. Московські комісарі з великими повновластями перевели її. Заломання комсомолу на Україні відбилось і на зїзді гучним відгомоном. Офіційно було заявлено, що комсомол України і його центральний комітет не вели належної боротьби з контрреволюцією і українським націоналізмом та самі попали під впливи націоналізму. Червоною ниткою проходила через ввесь зїзд глуха підземна боротьба за душу української молоді між московським інтернаціоналізмом та українським націоналізмом, що оба знаходили свій могутній відгук перший в формі гучних окликів на славу Москви і Сталіна, другий не менш могутній, але не такий гучний відгук в душах українських учасників зїзду. Якби в протиставлення до невірности комсомолу України Москві сипалися численні заяви вірности комунізмові і Москві з боку дуже численних заступників військ комісаріяту внутрішніх справ, прикордонної охорони та комсомольців-командирів спеціяльних військових частин, розположених на Україні, причому ніхто не забував зазначити невідемність України від Союзу.

Яку ролю відіграє комсомол на Україні? В сільському господарстві України 52% всіх трактористів, комбайнерів, механіків, тракторних бриґадирів, аґрономів, машиністів і т. п. — це молодь віком до 25 літ. Так же само молодь до 25 літ 26% усіх голов та членів правлінь колгоспів, польових бриґадирів, ланкових водіїв, в чому аж 65% становлять жінки. Числові дані такі: 1,000 голов сільрад, 853 заступники голов сільрад, 2,313 секретарів сільрад, 1,649 рахівників сільрад, 1,364 голов колгоспів, 6,540 польових бриґадирів, 2,376 тракторних бриґадирів, 19,881 трактористів, 2,131 комбайнерів, 1,174 аґрономів, 867 зоотехніків — це комсомольці. Отже разом коло 15% всіх членів комсомолу по селах займають провідні місця в сільському господарстві. До того треба додати, що 15% всього складу сільрад та 12% всього складу районових виконавчих комітетів складають комсомольці, а в центральному комітеті України нараховується аж 24 комсомольців. Якжеж додати до того ще всякі лекші роботи на селі: торговля, сільські сторожі, охорона жнив і складів харчів, помічні канцелярські сили, потрібні все в бюрократичній системі, колгоспні рахівники та канцеляристи, працівники серед дітей, почтова обслуга, аґітатори та пропаґандисти ріжних ґазет, книгоноші та ґазетярі, міліціонери, аґенти ГПУ і т. п. — то мабуть дуже мало комсомольців залишиться для чорної праці безпосередньо в сільсько-господарському виробництві.

(Докінчення буде).

Переборщив.

— Моя жінка така мудра, господарна й ощадна, що можу її кожному поручити.

Адвокат.

— Ну, якже вийшла твоя справа в суді з тим чоловіком, що його пес тебе покусав?

— Ге, брате, він мав такого адвоката, який доказав, що не пес мене, але що я пса покусав!

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ТИХІ ТОВАРИСТВА.

Кажуть, що в Америці настав період тайних товариств. Повстають вони по всіх закутинах краю і мають прeріжні цілі й завдання.

Один священик з Канзас Сіті завдав собі труду зібрати імена цих „орденів". Один з них хоче добитися того, щоби в Злучених Державах не було вільно мати уряду людині, що родилася поза границями краю. Інший „орден" іде ще далі: він хоче депортувати всіх людей, що не родилися в Злучених Державах. Ще інші хотіли би винищити преріжні віри й преріжні національности, котрих вони не люблять.

Здається, що замість називати це періодом тайних товариств, краще було би назвати це періодом ненависти.

НІКОМУ НЕ ШКОДИТЬ?

Декому здається, що це зовсім нормальне явище та що нікому в це не треба мішатися, як хтось там когось ненавидить.

Є роджені американці, що на їх думку це нікого не обходить, що хтось-там ширить ненависть до людей, що родилися поза Америкою. Навіть між тими, що родилися поза Америкою, є люди, які теж не цікавляться такою аґітацією, якщо вона їх особисто не дотикає.

Та чи не мав правди відомий американський німець, Карл Шурц, коли в 1903-тім році протестував проти жидівських погромів у Росії й у цьому протесті сказав: „Переслідування й знущання людей за їх національність або віру є все злочином, не тільки несправедливим для жертви, але й понижуючим для винуватця"?

„РЕАКЦІОНЕРИ".

„Ню Йорк Таймс" каже, що це слово знову входить у моду. Починають його вживати в політичних промовах і писаннях щораз більше.

Що воно значить? На нашу мову його найкраще перекласти словом „назадник". Та щож тоді значить „назадник"?

Належалось би це означення тому, хто стоїть за такі міри, правила чи політику, які замість вести людей наперед, до поступу, ведуть їх назад. Та тодіж знову біда з тим, що веде людей наперед, а що назад.

Вислід розсліду змісту цього слова показує, що розумна людина не дасться керувати цим словом, поки не відповість собі докладно на цілу низку інших питань.

НЕРОЗУМНИЙ І ЛАЙКА.

Та чи поступають так звичайно люди? Ще великий англійський історик Меколей говорив, що люди вживають слова „реакціонер" не на те, щоби помогти собі при думанню, але на те, щоб охоронитись перед думанням.

Навіть люди, які не розуміють, що це значить поступ і назадництво, знають, що слово „реакціонер" має негарне значіння. Отже вони й пришивають це слово всякому, кого вони не люблять. Як не знають, що нелюбій людині закинути, то його називають „реакціонером".

„Ось так воно сталося", — каже „Таймс", — „що це слово появляється як визиванка для людей і політичних партій".

ГЛУПОТА НЕ ДЕРЖИТЬСЯ ОДНОЇ ПАРТІЇ.

„Як беєідники Демократичної Партії", — каже „Ню Йорк Таймс", — „не можуть придумати чогось проти републиканців, то їм найлекше осудити їх усіх, назвавши їх реакціонерами".

Здається, що за подібну тактику взялися тепер большевицькі диктатори в Москві, коли закидують Троцькому, що він має зносини з фашистами.

У той самий час, як Москва лаяла Троцького фашистом, Троцький лаяв у французьких ґазетах еспанських фашистів.

Так московські диктатори пішли слідом бесідників Демократичної Партії, що не вміють думати, та слідами дураків Меколея, що думають заступити думку лайкою.

ВИЗИВАНКИ Й ЕСПАНІЯ.

Та коли Троцький лаяв противників еспанського уряду фашистами, то відай він теж, замість трактувати справу розумово, волів не думати, але послугуватися визиванкою „фашистів", бо назвати когось це багато вигідніше ніж напружити думку над справою.

Тому й „Манчестер Ґардіен", як ґазета, що не боїться думати, хоча це трудно, остерігає своїх читачів перед називанням одної сторони в еспанській боротьбі комуністичною, а другої фашистівською.

Та остороги „Манчестер Ґардіена" може не багато людей послухає. Відомо, людей, що люблять думати, все менше, як тих, що не люблять.

АНГЛІЙЦІ ПРО ЕСПАНІЮ.

„Який не буде вислід горожанської війни в Еспанії", — каже „Манчестер Ґардіен", — „будучність для еспанського народу виглядає непотішна й ґірка".

Лондонський щоденник „Таймс", що представляє в англійськім ґазетярстві зовсім інші течії, як представляє „Манчестер Ґардіен", каже: „Який не буде військовий вислід теперішньої боротьби, здається, що неминучим вислідом буде в кождім випадку безпощадна диктатура. Більша ніж убивства та репресії, більша ніж вандалізм, душення й горожанська війна, — є траґедія Еспанії".

Противні собі ґазети годяться в своїх осудах еспанської горожанської війни.

ЗВІДКИ ДИКТАТУРА.

Американські ґазети подають звичайно в понеділок виїмки з кращих проповідей, виголошених у неділю.

Зо слів проповідника Пола Морисина, виголошених в одній нюйорській церкві, вибрали слова: „Народи звертаються до диктатур, бо вони втратили довіря в свою здібність правити самі собою".

Можна би спитатися: котрий з диктаторів потрапить правити народом, що не вміє правити самий собою? Але ці народи, що піддаються під диктатуру, цього не питаються.

ДИКТАТУРА И РЕЛІГІЙНА ТЕРПИМІСТЬ.

Останньої неділі в одній церкві на Лонг Айленді проповідував Чарлз Макфарленд, ґенеральний секретар організації „Федеральна Рада Церков". Він взивав католиків, протестантів і жидів обеднатися для оборони релігійної свободи.

Він говорив: „По всьому світі нині держава душить або бере контролю над релігією. Нема в тому огляді великої ріжниці між тоталітарною Німеччиною, напів-фашистівським Мексиком і комуністичною Росією й Еспанією... У нашім краю нам грозить хаос беправства. Маємо Ку-Клакс-Клен, Чорний Леґіон і інші леґіони, маємо боротьбу нації з нацією, боротьбу між клясами. Що найгірше, напасники часто кажуть, що це роблять в імя Христа".

ОЛІМПІЙСЬКІ ІГРИЩА СТАРИННИХ ГРЕКІВ

Цілий світ глядів недавно в сторону Берліна й ожидав нетерпляче кожної вістки із спортових змагань. Таксамо було й колись, тому 3,000 літ, коли тодішній грецький світ — варвари не числилися — ожидав мистця із найбільших грецьких ігрищ в Олімпії.

776 р. перед Р. Хр. відбулися перші історичні ігрища в Олімпії; що правда, такі ігрища відбувалися там із давен давна, від хвилини, коли в старинній Греції відкрили правду: **„Здорова душа в здоровому тілі".**

Нерозривну цілість двох частин існування одної людини: душі й тіла, старинні греки не відділювали від себе. Вони зрозуміли як слід гармонію душі й тіла. Це й бачимо в їхніх олімпійських ігрищах, що про них ось так співав грецький поет **Піндар,** співець побідників:

„Як найцінніший первень
вода —
Як золото — найбільший
скарб землі —
Як блискуче сонце найяркіше проміння й жар
зсилає —
Так кожний грек лиш одні
ігрища в Олімпії величає!"

Греки не знали семого дня відпочинку — неділі; зате відбувалося в них багато свят у ріжні пори року й місяця, в честь ріжних грецьких богів. Греки думали, що богам найліпше подобаються ігрища. Крім того улаштовували вони також ріжні ігрища місцеві, в честь народніх героїв та померлих. В книгах найбільшого старинноо півця, Гомера, стрічаємо описи таких прегарних ігрищ.

Коли Ахиль втратив свойого товариша, що згинув у боротьбі, то вважав, що не зможе ніяким іншим способом віддати погиблому честь, як лиш уладженням змагань.

Король Алькіной, коли хоче показати свойому гостеві, до чого здібний його нарід, — уладжує ігрища, щоб тим чином звеличати присутність достойного гостя.

Декотрі ігрища відбувалися постійно в означених місцях у честь богів; з них чотири добули з часом значіння „пангеленських" — загальногрецьких. Були це: найславніші **Олімпійські** (Олімпія в Еліді)— **пітийські** (в Дельфах) — **істмійські** (під Коринтом) та **немейські** (Немея в Арголіді на Пельопонезі). Ті ігрища називали „святими боротьбами". Найславніші були Олімпійські ігрища. Місяць — в котрім відбулися ті ігрища — був місяцем святого миру. Ігрища відбувалися в честь найбільшого грецького бога Зевеса. Місце, де відбувалися ігрища, було святе і недоступне для тих, що йшли у злих намірах, або зі зброєю. Всі, учасники змагань і видці, що йшли на змагання, були під опікою Завеса й їх не можна було бити чи робити їм пакости. Ця нетикальність осіб і час святого миру обвязувала всіх, і то не лише греків, але й чужі держави. Могутні держави під загрозою клятви — навіть Александер Македонський — платили без найменшого спротиву високу гривну за зломання цього святого миру жовнірами. Святий мир знаходив послух у всіх; всі кидали міжусобиці, племена переривали свої ворожнечі, забували підчас того свята за свої злоби і йшли безпечно на ігрища. Це було найбільшим середником до збудження інстинкту спільноти в усіх греків. Якою популярною була Олімпіяда, хай свідчить про це факт, що греки числили за ними роки. Олімпійські ігрища відбувалися що чотири роки, а час від одних до других звався „Олімпіядою".

Точні початки Олімпійських ігрищ не є нам відомі. За переказом творцями Олімпійських ігрищ були **Пельопс та Геракль.**

Як історичний основник та відновник ігрищ є відомий король Елійців **Іфит. Павзаній** каже, що в Олімпії є старий мідяний кружок, так званий **„диск Іфита",** де був виписаний закон святого миру.

Точна історична дата датується з р. 776 перед Хр., коли Еліець Коребос побідив у бігу; є це достаточно відомий історичний факт. Рік 776 п. Хр. є отже відомим нам роком створення ігрищ і від тоді числили греки за Олімпіядами.

Як жеж виглядали Олімпійські ігрища?

„Надійшов час Зевесового
свята,
Повздержіть сварки! Зброї
замовкніть!
Цеж бог Зевес всіх в своїх
порогах витає!
Вільні й свобідні є для всіх
дороги,
Над всіми сам Зевес божеську опіку має",

так звучав закон святого миру, який закінчував всі сварки в цілій Греції. Кожний був безпечний, міг без боязни опустити свій дім і піти до святого місця, бо панував святий мир.

По всіх усюдах висилали окличників з запрошенням до участи в ігрищах. Але участь в ігрищах могли брати лиш ті горожани, що нічим не провинились, були чесними і справедливими та які як слід сповняли свої горожанські обовязки. Тому й неодин із змагунів мусів резиґнувати з участи в змаганнях за найбільшу нагороду ігрищ лавровий вінець, тому, що не віддав колись чести Зевесові, або спроневірився грецькій народній справі.

Підчас одних ігрищ трапився такий виадок, що Темістокль виключив із ігрищ гордого Гієрона з Сиракуз тому, що той не взяв участи в боротьбі проти наїзників Персів!

Надійшов вкінці нетерпеливо ожиданий день. Заповнився 50,000-ною товпою стадіон в Олімпії.

У першім дні Ігрищ не відбувалися ні одні змагання. „Зачинай з Богом кожне діло" — було законом у греків. Тому найперше треба було принести Зевесові, в якого честь відбувались Ігрища, велику жертву. По тім релігійнім церемоніялі входили на стадіон судді т. зв. **„геллянодіки"** із змагунами, що ставали до змагань. Многотисячна товпа замовкла; змагуни підходять під статую Зевеса й присягають, що боротимуться згідно з приписами, а судді — що справедливо будуть оцінювати осяги. У змаганнях брали також участь хлопці; за них складали присягу старші. Тепер відділювали хлопців від старших; окличник викликував тепер кожного змагуна зокрема, щоб нарід знав його назвище, Судді переконувалися тепер, чи змагун є вільний — бо таким лиш можна було змагатись — греком, а не невільник, і чи все сповняв гідно свої обовязки. Всі присутні мали також право вказувати тих, що були негідні брати участь у змаганнях; тоді судді зараз переводили слідство, і коли лиш виявилась якась найменша провина, як зневага влади, богохульство, злочин і т. д. — то тоді такий змагун був виключений від змагань. І так осуджували кожного.

По скінченні наступало льосування. По короткій молитві, підходив кожний змагун до срібної урни і витягав жереб, котрий назначував йому противника, що з ним мав боротися. Церемонії всі тягнулися пізно в ніч, тимто й на тому кінчився перший день.

Другого дня відбувалися біги. Першим з черги був найдовший з олімпійських бігів т. зв. „доліхос". Змагун мав перебігти 24 разів стадіон довкола; одно окруження числило 192 м., тобто цілий біг числив 4,608 метрів. Стадіон був висипаний піском, що дуже утруднювало біг. Висловом цього є малюнки, що довалились до нас; на малюнках бачимо велику працю, що її виконують бігці при бігу. Черговий біг т. зв. „стадіон" був вже коротший; бігали одно окруження. Переможець того бігу був найпочеснішою особою ігрищ. Третій біг відбувався на два окруження.

Як скоро бігли старинні греки? Тяжко на це відповісти, бо вони не міряли бігу годинником, а тільки на основі того, хто перший прибігав до мети. Але доховалось кілька осягів, які приблизно дають образ скорости їх бігу. І так, коли Перси ішли походом на добуття Атен, греки не висилали до Спарти з просьбою про поміч ані корабля, ані їздця, тільки вислали бігуна Федипа. Віддаль між Атенами й Спартою (220 кільометрів) перебув він у двох днях. Беотієць Евхід перебіг за один день з Плєтеї до Дельф і назад більш як 150 км., але у цілі впав мертвий. Його земляк, Лястен, змагався в бігу з конем 30 км., а інший грек по своїй перемозі на олімпійських ігрищах перебіг за одну ніч з місця ігрищ до свойого 30 км., віддаленого міста, щоб повідомити про свою побіду. Ці факти свідчать про велику витривалість старинних греків.

По бігах наступало дужання. Вимагали вони багато сили й зручности. Змагались двома способами: або треба було противника положити три рази на землю, або перетягаючи борню на землі, треба було примусити його, щоб витягнув руку і опризнав себе побідженим. Змагуни боролися голо. Тіло смарували оливою та посипували піском або попелом. По боротьбі зіскробували це закривленим ножем. При дужанню дозволене було все: можна було підставляти ноги, вдаряти в горло, викручувати руки і пальці. Була це боротьба, яка нагадує може більше сьогоднішне юдо (рід джіу-джіцу), або вільно-американське дужання, де також дозволені всі хопи.

Змагуни були всі рослими греками, яким не бракувало ні сили, ні відваги. Тут могли різьбарі знаходити віщу силу при творенні чудесних статуй, що доховалися до наших часів; чудують вони нас своїм ніжним відчуттям і гарною композицією. — („Новий Час").

Між приятельками.

— Я така щаслива, Ромко подарував мені своє серце.

— Вважай! Обходися з ним обережно.

— Чому?

— Бо щойно тамтого тижня сказав мені, що я зломила йому серце!

УКРАЇНІ

Ген там—святиня: з валів чорнозему,
Зі злота піль, із блакиту степів
Й з лазуру синьооблачних Едемів,
Де сонце ллеться мов проміннний спів,

Туди, туди
Все рве мене туга,
Молитися
До Тебе, дорога,
О Ти, народу споконвічне віно,
Моя голубо-золота Вкраїно!

А там—Голгофта, ах, темніша ада,
І в страстях мук—народ як божий
[син...
Перемогла його насила й зрада,
Втопивши в крові наш визвольний чин.

Туди, туди
Орканами вихрів —
Туди несе
Мене мій сум, мій гнів,
Де Ти конаєш смертю Уголіна,
Ти—пребагата хлібом Україна...

Та он—Твердиня: з криці тисячліть,
З кісток і крови велитнів-героїв,
З завзяття, що його не одоліть,
І з віри в Чин й зі зваги боевої.

Туди, туди
У змагання нове,
Архангел Помсти
Громом нас зове
До Тебе, Ти непомщена країно,
Моя незломна духом Україно!

Остап Грицай.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

WHATS WRONG WITH THE UKRAINIAN PROFESSIONAL ASSOCIATON?

The question has been asked time and again both by professional and laymen without eliciting a satisfactory answer. It is readily admitted that the need for such an organization exists, and that an effort has been made to give it life. The chief criticism is leveled at the lack of an intelligent program and the absence of constructive activity. This was particularly noticeable during the last convention in Detroit.

The only remedy is a complete overhauling and reorganizing. We need not one or two individuals, but all who are really interested to devote some of their time during the entire year for the benefit of the organization. We should have a program committee which would be charged with the duty of preparing a program not only for the convention, but all the year round. The convention program should concentrate on one or two, at most three, related topics, and should be presented in a scholarly manner and thoroughly discussed. This requires an early selection of subject matter and speakers, so as to allow at least six months time for preparation.

It is not expected that every Ukrainian professional man or woman will be interested in the organization or take an active part in it. We should seek for quality and not for quantity. Our aims and purposes should be clarified and crystallized in order to revive and retain interest in the organization. A monthly magazine, even if it's nothing more than a leaflet, should be printed for circulation among professional men, touching upon their personal interests and personalities, as well as more general Ukrainian-American topics.

Quite a few very able and competent men have attended our conventions, but some of the most capable of them have utterly refused to have any responsibility or take any active interest in the organization, or at least have limited their interest merely to floor discussions at the convention. Perhaps they should not be censured for this inasmuch as the officers and organizers of the association have neglected to show proper interest in the organization.

Those of us who feel that the association can be made worth while, will attend the convention at Philadelphia with the idea that the Ukrainian professional man can demonstrate nis capacity for organization, rather than remain content to be the aimless, ineffectual induvidual he has been to date. Let us go to the convention not so much with the idea of enjoying and profiting from a good program, but more with the idea of revamping the organization to insure a good program for 1937.

John Panchuk.

Також редукція.

Директор тюрми до злочинця:

— Решту кари вам дарували.

Злочинець: О, фе! То тут також редукують.

ЖИТТЯ І ЗВИЧКИ У ТИБЕТІ.

Найменше відома у світі країна.

Член італійської академії й один із перших живучих дослідників Тибету, Джузепе Тучі, подав у міляньскій „Леттурі" дуже цікаві подробиці про життя та звичаї в країні лямів (священиків) і 10,000 монастирів. Тибет, каже Тучі, найменше відома країна у світі. Головнож дуже мало або й зовсім невідома західня частина тієї країни. Ця частина простягається на висоті 12,000 до 15,000 стіп над рівнем моря. Це велитенська високорівня, яка не має ні шляхів ні доріг, лише то тут то там є караванні стежки.

Температура роптом змінюється і між днем і ніччю буває ріжниця 40 до 50 ступнів. Ночі дуже студені. На цій велитенській високорівні годі щонебудь роздобути зїсти. Нема ні трави для коней і верблюдів. Всюди лише пустеля, камінь або ледняки. „Які" (гімаляйська худоба) це найліпші вючні звірята у тибетанській високорівні. Одинока біда, що не можуть видержати довгої подорожі, зрештою дуже відпорні та вдоволяються малою скількістю поживи, а гарно йдуть угору або сходять із гори й найбільше стрімкої.

А краєвид тієї частини Тибету дуже гарний, чарівний. Та частина Тибету має дуже старі памятки. Тибетанські пастухи дуже скромні. Відживляються дуже мало і попросту треба чудуватися, що можуть видержати таке гостре підсоння. Хоч тибетанці мусять усе боротися з природою, щоби здобути те, що найпотрібніше для життя, вони є веселої вдачі. Може й ця прикмета додає їм потрібної сили та видержливости в боротьбі за існування. А може їм буддійська релігія дала силу та терпеливість переносити такі життеві труди?

Тибетанські погоничі та провідники нашої каравани ніколи ні на хвилину не були в поганому настрої. Вони не знають, що це мелянхолія, тута, жаль. Підчас нашої мандрівки ми часто стрічали паломників, які провели ніч на цвинтарі, щоби тут у тіні мерців роздумувати над марністю життя. І гостра тибетанська студінь їм у тому не перешкоджувала.

Тибетанські паломники люди худощаві, майже сама шкіра та кости. **Пють воду лише з людських черепів, які переробляють у формі збанка або миски. Кожний з них має перевішений на рамені бубон, в який вдаряє кістьми мерця.** Одначе ніколи не стрінули ми паломника, що не був би веселий, або щоби був сумний чи зажурений. Навпаки, це люди дуже веселої вдачі, які щиро виявляють свою внутрішню радість. Вони вдоволені та веселі.

Зрештою тибетанці дуже нечисті люди, як і ескімоси й узагалі всі примітивні народи, що живуть у тяжких кліматичних умовинах. Нечистота тибетанців просто неправдоподібна. Причиною тут безперечно є і недостача води та трудноші, щоби собі справити більше одежі. Тибетанець викупається лише тоді, як мусить переплисти ріку. Зрештою вода ніколи не доторкнеться його тіла. Тому шкіра тибетанців покрита грубою верствою кори, яка витворюється наслідком поту та пилу. Таксамо є з жінками. Вони не знають навіть найелементарніших приписів гигієни. І кожний раз, як ми стрічалися з тибетанцями, тяжко було нам дуже, щоби не заткати носа.

Молоді тибетанки гарні й усе всміхаються. Та вже на 30-тому році життя дуже старіються та подобають на бабусі, ослаблені, виснажені, лице поморщене так, що подобають на справжні карикатури. Це наслідок дуже тяжкого життя і того, що слабо відживляються та непривітного підсоння.

Дівчина виходить замуж за всіх братів даної родини. Себто є матріярхат. Крім того, може із примхи чи з якоїсь інтимної потреби, кожна тибетанка має ще помічного чоловіка, який звичайно зчасом стає господарем хати. Всі чоловіки сліпо слухають своєї одинокої жінки й так у родині панує повна згода.

Молода господиня.

— Припис каже: „Візьми добру ложку цукру". Візьму найкраще срібну.

МАЛИЙ ДИПЛЬОМАТ.

До панства Фуярських прийшов у відвідини вуйко Ілярко, бридкий як темна ніч, лисий, як макогін, горбатий, як доля письменника, носатий, як сам президент сіоністичного конгресу.

Хоч стільки мав вуйко поганих прикмет, витали його Фуярські незвичайно радо, бо обіцяв їм колись свій доволі великий маєток записати.

Малому Юркові строго заборонили щонебудь говорити про гидоту вуйка. І справді Юрко сидить якийсь час біля вуйка, довбає чемно пальцем у носі і вкінці питається:

— Чи Бог сотворив усіх людей?

— Так, синцю.

— А вуйця теж?

— Так, синцю, — відповідає батько, збілівши зі страху, щоб не вразити багатого кревняка.

— Ну, то Бог мусів десь добре насміятись — каже Юрко, підсміхуючись невинно.

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ ДО МОЛОДИ СВІТУ

Зприводу XI. Олімпійських Ігрищ в Берліні передано німецькому канцлерові А. Гітлерові, міжнароднім олімпійським властям, берлінським дипльоматичним представництвам, поодиноким олімпійським дружинам і міжнародній пресі меморіял, якого український текст звучить:

Олімпійська Молоде!

Олімпійський дзвін, що з вежі німецького Державного Спортового Грища могутнім тоном кликав молодь усього світу — відзивався і до нас — молоді 45-міліонової Української Нації. Але ми не могли послухати його зазиву. На широких просторах нашої країни між Карпатами на заході й Кавказом на сході, по обох берегах українського Дніпра, на соняшному просторі землі, що прилягає до північної половини берегів Чорного моря — живемо ми, українська молодь, заполонені одною ідеєю, заприсяжені одній службі: боротьбі за Державність власної нації!

Пересилаємо Тобі, щаслива Молоде незалежних держав світу, палкий привіт і вислів сподівання, що на наступних Олімпійських Ігрищах спільно пролунають наші слова олімпійської присяги, спільно станугь найкращі з нашої молоді до шляхотного змагу за лавровий вінок олімпійнької перемоги, а на олімпійських маштах між Твоїми, Молоде державних народів, прапорами замає наш український жовто-блакитний прапор!

Олімпійська ідея — це ідея наближання народів. Ми, український нарід, не хочемо виректися цього ідеалу наближення до решти культурного світу. Коли нам, як недержавному народові, не вільно вислати на всесвітню стрічу цвіту націй нашої дружини — висилаємо туди цей свій апель:

Українська нація не хоче остатися поза кругом культурних націй, не хоче вирікатися наближення з іншими націями культурного світу!

І наш нарід самоозначився був у дусі теж американського президента Вилсона та відновив перед несповна двома десятиріччями свою державну самостійність коштом крови соток тисяч. В 1917 році станули східні українські землі, в 1918 західні українські землі на шлях свободи Нації. В 1919 році зеднана вся українська нація й територія в національній державі опинилась вільною й повноправною в колі других державних народів світу. Збройне насилля хижацьких сусідів стерло з лица землі українську державу й роздерло живий організм нації на чотири частині. Але нема на світі сили, щоби вбила в міліонів волю жити спільним, незалежним, повновартним життям. Дух боротьби за Свободу владно вітає нині по всій Україні! Українська молодь у перших лавах визвольного фронту своєї нації!

Нас, української молоді, нема на XI. Олімпійських Ігрищах в Берліні. Але духом ми з Вами, олімпійські Борці, всі ми: ті, що на волі, й ті, що по засланнях і тюрмах, гнані й переслідувані чотирма націями — нашими займанцями. Між усіми враженнями, які повезеш, Олімпійська Молоде, з оцих Ігрищ у свої країни, повези й це наше слово молоді нації поневоленої, але не зломаної, вичеркуваної при всіх нагодах із круга культурного світу, але серцем і душею привязаної до ідеалів цього світу, молоді, повної віри в своє Право й у своє Майбутнє!

В імені української молоді: ЦЕСУС (Центральний Союз Українського Студентства). МУН (Молоді Українські Націоналісти Америки й Канади). СУМ (Союз Української Молоді на Далекому Сході).

В імені підписаних організацій передало меморіял Українське Студентське Товариство „Зарево" в Берліні.

ДИВНІ ЗВИЧАЇ КУРДІВ

Курди живуть уже від другої половини другого тисячеліття перед Хр. на узбічях Арарату (по курдськи ця гора зветься Ейрі або Агрі Даґ) та в ріжних частинах східньої Малої Азії. Значна частина курдських племен живе в Мезопотамії,, в Персії та в вірменській совєтській републиці. Більшість курдських племен належала первісно до арійського племени, одначе під сильним і безупинним впливом малоазійських неіндоевропейських народів і народців засимілювалася расово так, що сьогоднішній курдський тип найбільше схожий на малоазійський тип.

Релігійно курди в великій частині визнавці Алія і суніти. Мала частина курдського народу належить до секти сунітів, які творять місток між турками та курдами. Сьогодні релігія не відграє вже в курдів такої великої ролі, як колись. Не мають уже мечетів, не признають годжі.

Релігійними вчителями курдів є шейки (начальники), сеіди або діди. Їх влада дідична, а вважають їх святими. Курдські сеіди вважають совість релігійною основою, а всі злочини, виконані проти голосу совісти, проклинають.

Сеіди мають свої релігійні громади в Курдистані. Раз на рік, звичайно в осени, подорожують ослами по курдських селах і виконують дивні обряди, злучені часто з оргіями-забавами. Це одиноке річне свято, в курдській мові зване „джівад", святкують дивно: як лише сеід приїде у курдське село, іде до війта. Всі знають, чого сеід приїхав. В кожній хаті печуть на це свято т. зв. „кембе", (рід круглого, смачного хліба), який курди роблять із масляного тіста, а печуть у горячому попелі в примітивних печах. Як звечоріє, надягають жінки й чоловіки святочну одежу, кладуть „кемба" до торби та йдуть із тим до війтової хати, де замешкав сеід. Курди, один за одним, кладуть „кембе" перед сеіда (який сидить на східній спосіб), цілують його в руку та сідають кругом нього. Сеід говорить про добро і зло та взиває віруючих сповідатися. Коли довідається, що хтось із них убив чоловіка, осудить і проганяє його. Потім сеід бере свій саз (східній музичний інструмент) і зачинає на ньому грати, причому співає гарні містичні пісні, що мають дуже милу мельодію. Це свято тягнеться аж до півночі. Точно в 12-тій годині роздає сеід „кемби" між присутніх на знак, що їм відпускається гріхи. Потім погасають глиняні лямпочки, а що далі діється, знають лише учасники. Ті церемонії дуже похожі до культу, який у прадавніх часах виконували у святині богині Анагіти в ріжних частинах Малої Азії. Курди не придержуються рамазану (посту), а хоч коран не дозволяє, пють весело вино й горівку, що є частиною їх релігійних обрядів. Почитають духів своїх прабатьків. Спільних цвинтарів не мають. Кожна родина хоронить мерця там, де є джерело. Без джерела нема гробу, а що курди вірять у посмертне життя, дають на гроби також ріжні страви. Гроби для курдів є святинями, про які оповідають собі фанатичні оповідання.

Більша частина курдів займається головно випасом худоби і хліборобством. Літом живуть по шатрах, званих „оба" або „яйля". Роблять там добрий йоґурт із овечого молока. Зимою живуть по селах. Також дуже добрий є товстий овечий сир, що походить із шатер курдських гір. Курди роблять масло з йоґурту, а не зі сметани.

Курди дуже гостинні, одначе більшість із них має нахил до грабіжництва, яке вважають відвагою. Курд хвалить свого сина тоді, коли вкраде осла або мула, вівцю або верблюда і цю добичу принесе йому.

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

(85)

Порада Юкунди, щоб хлопці ховалися на деревах перед надходячим львом, не здалася їм ні на що. Бо в цілковитій темноті, якою скутані були нетри, вони не могли доглянути ніякого дерева. Вони розводили руками довкруги, стараючись напомацки захопити якесь дерево. Одначе їх пальці не знаходили нічого.

„Скоріше!" — кричав на них Юкунда. „Лев підходить ближче і він голодний". Справді недалеко від них у кущах захрустіли сухі патики під тягаром тяжкого звіра. Хлопці нервово кидалися на всі сторони, щоб знайти якесь дерево. Втім Док натрапив на щось тверде руками. Обмацуючи, він почув, що це дерево.

„Гей, Дік!" — він закричав. „Ось ходи лиш сюди, тут є дерево! „По короткій хвилі Дік відповів: „Гаразд, не журися, я вже теж знайшов його. Скоро лише вдряпуймося на нього". Тріскіт хабаззя тепер було чути дуже близько. Док спробував піднятися по корі вгору, одначе це йому не вдавалося. Зновуж руками він не міг обняти дерева.

З Діком була та сама історія. Він теж не міг видряпатись на дерево і по кількох пробах злетів знов на землю. Інстинктовно хлопці підняли вгору руки, щоб намацати над головою яку галузь, по якій вони вже дісталисяб вище. Та галузи теж ніде не було. Тимчасом муркотіння звіра вже було їм майже за плечима.